

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av en tillgänglig lärmiljö för
alla i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 4-9
vid Vikenskolan i Höganäs kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Vikenskolan avseende verksamhetens kvalitet inom en tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa (se bilaga 1). Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska i vilken utsträckning undervisningen i ämnet idrott och hälsa, i grundskolans årskurs 4–9, är tillgänglig för alla elever.

Kvalitetsgranskningen utgår från två frågeställningar:

- I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
- I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 2). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 återfinns granskningens författningsstöd.

Beslut

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Skolinspektionen bedömer att Vikenskolan i Höganäs kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Skolinspektionen bedömer att Vikenskolan i Höganäs kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Stärk samarbetet mellan lärare och med övrig personal för att möjliggöra ett främjande och förebyggande tillgänglighetsarbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 14 april 2027** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (SI 2026:6184) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Inom denna frågeställning granskas skolans arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö i idrott och hälsa, där undervisningen utformas så att alla elever ges möjlighet att delta. Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer
- Lärares arbete med lektionsupplägg
- Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen i idrott och hälsa är i hög utsträckning utformad så att alla elever kan delta.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av undervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer

Granskningen visar att det finns ett medvetet arbete i undervisningen för att skapa och stärka tillitsfulla relationer och lärare är lyhörda för elevernas perspektiv.

Lärarna främjar en gemenskap både elever emellan och mellan elever och lärare. Av intervjuer med lärare och elever samt Skolinspektionens lektionsobservationer framgår att flera av lärarna arbetar medvetet för att eleverna ska vara trygga med varandra. Exempelvis skapar lärarna samarbetsövningar där eleverna får träna på att kommunicera, ta ansvar och hjälpa åt för att nå ett gemensamt mål. Det kan vara både i olika typer av lekar och i olika sporter med anpassade spelformer och andra aktiviteter. Under en av Skolinspektionens lektionsobservationer gick läraren igenom förhållningssätt inför att eleverna på högstadiet skulle dansa tillsammans med eleverna på lågstadiet och betonade att eleverna ska visa sina bästa och snällaste jag för de yngre eleverna. Skolan har de senaste läsåren arbetat med ett forskningsbaserat ramverk kopplat till beteendestöd. Det har inneburit att skolan väljer ut olika områden som de fokuserar på i olika perioder utifrån tre gemensamma värdeord: omtanke, ansvar och respekt. Tillsammans med eleverna har lärarna identifierat

frisk- och riskfaktorer och formulerat förslag på hur elever ska uppföra sig i till exempel omklädningsrummet. Lärarna tar ansvar för att dela in eleverna i par och i grupper, dock finns det flera elever som uppger att det kan bli ojämna lag om läraren använder en applikation med slumpmässigt indelade lag. I såväl Skolinspektionens lektionsobservationer som elevintervjuer framkommer exempel på elever som uttrycker sig negativt om att vara i samma lag som vissa klasskamrater. Elever uppger att de har förtroende för lärarna och att de är trygga. Vidare framgår att lärare förebygger konflikter och underlättar interaktioner mellan elever genom att tydliggöra sociala spelregler som att ge "uppåtpuffar" och samtala med eleverna om hur de ska vara mot varandra. Exempelvis uppger elever att lärarna har uppmanat dem att de ska hjälpa och stötta varandra under lektionerna. Elever uppger att lärarna uppmärksammar konflikter och hjälper eleverna att lösa dem. Elever ger exempel på att läraren för samtal med elever som är osams och föreslår lösningar och att läraren inte lämnar eleverna förrän det är löst. Under Skolinspektionens lektionsobservation ville några elever diskutera en situation som de uppfattade som fusk. Läraren inledde med att påminna om lekens regler och lät därefter eleverna beskriva sina respektive upplevelser av händelsen. Läraren hjälpte till att medla i samtalet.

Lärare tar reda på vad eleverna tycker om lektionerna för att kunna använda deras idéer när undervisningen planeras. Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärarna främst följer upp undervisningen genom korta muntliga avstämningar i slutet av lektionerna. Lärarna uppger att de varierar undervisningen utifrån elevernas olika intressen och att eleverna kan framföra önskemål. Samtidigt beskriver lärarna att de i huvudsak följer sin terminsplanering och att utrymmet för eleverna att påverka planeringen därför är begränsat. I slutet av läsåret får eleverna större möjlighet att påverka innehållet genom lektioner med elevens val.

Lärares arbete med lektionsupplägg

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad och innehåller aktiviteter på olika nivå. Lärare ger elever stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att alla elever kan delta aktivt.

Lärare förmedlar information om lektionens upplägg och innehåll på ett tydligt sätt och undervisningen är strukturerad. Rektorn uppger att lärarna har tagit fram en gemensam lektionsstruktur när de har arbetat med utvecklingsområdet lektionsdesign. Av Skolinspektionens lektionsobservationer samt av intervjuer med elever och lärare framgår att lärarna i början av lektionen berättar vilka aktiviteter eleverna ska genomföra, hur de ska utföras och hur exempelvis samarbetet mellan eleverna ska gå till. Ibland förklarar läraren även syftet med aktiviteterna, till exempel att en lek ska bidra till att utveckla elevernas

samarbetsförmåga och skapa ett gott gruppklimat. Samma information finns ofta kortfattat på tavlan som stöd för den muntliga genomgången. Elever på högstadiet berättar att det vanligtvis finns en terminsplanering på skolans digitala plattform och att lärarna ibland informerar om nästa lektion i slutet av den pågående. Eleverna har fasta platser vid lektionens början och det är tydligt var varje elev ska sitta i samband med lektionens inledning. Lärarna ger främst instruktioner genom muntliga genomgångar, men kompletterar vid behov med videoklipp, demonstrationer eller korta skriftliga instruktioner, exempelvis vid stationsbaserade aktiviteter. Vissa elever får dessutom ytterligare stöd genom individuella instruktioner eller i mindre grupp. Elever och lärare uppger att växlingar mellan lektionens olika aktiviteter går snabbt så att eleverna lätt kommer i gång med nästa aktivitet. Detta bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservationer, där elever efter genomgångarna vet vad de ska göra och snabbt kommer i gång med lektionens aktiviteter. Om en lektion innehåller flera moment ger läraren en översikt i början av lektionen och kompletterar med mer detaljerade instruktioner inför varje aktivitet. Under lektionen kan läraren också göra korta avbrott för att förtydliga eller utveckla en aktivitet, exempelvis genom att öka svårighetsgraden eller justera en rörelse för att förbättra resultatet.

Undervisningen innehåller aktiviteter som i grunden är lika för alla men det finns ibland olika svårighetsnivåer så att alla elever får möjlighet att utmanas, detta framgår av både lektionsobservationer och av intervjuer med elever och lärare. Lärare uppger att genom att erbjuda flera nivåer så kan undervisningen anpassas både till de som behöver extra hjälp och till de som behöver utmanas. Exempelvis finns det olika svåra banor vid orientering och olika typer av plintar att ta sig över, höga, låga, hårda och mjuka. Lärare uppger att de har kännedom om elevernas förutsättningar genom överlämningar och möten med kollegor samt elevhälsan. Elever ger som exempel att lärarna är lyhörda för elevernas behov och att det finns möjlighet till olika anpassningar om de behöver. Som exempel uppger elever att när det är hinderbana finns det ofta olika nivåer och sätt att anpassa banan.

Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Granskningen visar att lärarna i undervisningen skapar ett klimat där elever vågar utmana sig själva, kan känna tilltro till sin förmåga och får möjligheter att öva och utvecklas i sin egen takt, med fokus på lärandeprocessen snarare än enbart på resultat.

Undervisningen består av en stor variation av aktiviteter och präglas av ett utvecklande klimat. Lärare uppger i intervju att de var för sig gör en läsårsplanering för varje årskurs med fokus på en röd tråd i ämnet under mellanstadiet respektive högstadiet. Utifrån denna läsårsplanering

anpassar lärarna aktiviteter utifrån sin kunskap om att de har flera elever som deltar i föreningsidrotten samtidigt som de har elever som inte gör det. Utifrån denna kunskap modifierar lärarna aktiviteter för att alla elever ska kunna delta och utveckla hela sin förmåga. Lärare berättar att de kan välja aktiviteter som är nya för alla elever för att elever som inte har så mycket erfarenhet av den organiserade idrottsrörelsen ska kunna delta och känna tilltro till sin förmåga. En lärare ger ett exempel med att eleverna får spela innebandy med klubban upp och ner. Då har alla samma möjligheter och de som redan är duktiga på innebandy får utmaningar. Det framgår av dokument som begärts in från huvudmannen samt av intervjun att lärarna planerar undervisningen så att den består av en variation av rörelseaktiviteter, friluftsliv och utevistelse.

Lärare uppmärksammar alla elever och skapar en lärmiljö där det finns tid och är okej att prova och försöka igen. Av lärar- och elevintervjuer framgår att lärarna i vissa aktiviteter anpassar svårighetsnivån så att eleverna inte behöver ha förkunskaper och uppmuntrar elever att öva för att utvecklas. En lärare säger att om de har motorikbanor gör läraren tre olika svåra spår och då kan elever välja spår. En annan lärare säger att lärarna ofta kan ha bra dialog med elever på högstadiet som har hög kunskapsnivå och ge dem särskilda uppdrag som till exempel att visa andra elever och att sätta andra i elever i bra lägen så att de kan kliva fram. Högstadieelever uppger som exempel att lärarna kan ge eleverna individuella utmaningar vid konditions- och styrkeövningar. Vid de lektionerna har alla elever möjlighet att utvecklas i sin egen takt.

Undervisningen har fokus på aktiviteter som främjar ansträngning och progression. Lärarna peppar eleverna att våga prova något svårt eller nytt, uppger de och tillägger att det är viktigt att hjälpa eleverna in i nästa steg eller nivå. En lärare säger att det är lättare att utmana och få elever att prova nya aktiviteter eller nya redskap som ingen tidigare provat. Då vill elever generellt testa, uppger läraren. En annan lärare säger att det är svårare att få elever att utmana sig själva och öva fotboll, eftersom det finns så många elever som är väldigt duktiga i fotboll. Det gäller att hitta någonting som ingen är bra på från början, menar läraren. Lärare uppger att de anpassar regler för att hålla fokus på vad eleverna behöver träna på, till exempel bollkontroll och bättre kroppsmedvetenhet. Ett sätt är att eleverna ska hålla spelet i gång och passa minst tre gånger innan de får göra mål. Flera lärare uppger att de har ett uppdrag att få eleverna att lära för livet och skapa ett intresse för träning genom livet. Detta är något som även rektorn har kommunicerat till lärarna.

Lärare ger olika sorters återkoppling till eleverna för att uppmärksamma lärande och utveckling, men låter inte lika ofta eleverna själva reflektera över sitt lärande. Lärarna beskriver att de arbetar med återkoppling på flera sätt. Vanligast är muntlig återkoppling under lektionerna och ibland

med gemensamma summeringar i slutet av passen. Information om elevernas kunskapsutveckling ges även vid utvecklingssamtal samt genom skriftliga omdömen i skolans digitala plattform en gång per termin. I vissa moment, exempelvis gymnastik, höjdhopp och dans, används filmning för bedömning, instruktion och för att synliggöra elevernas utveckling. Lärarna uppger också att de samtalar med elever om mål och motivation samt erbjuder aktiviteter och tävlingar för att stärka intresset för fysisk aktivitet. Det finns en skillnad mellan lärarnas och elevernas beskrivningar av återkoppling och reflektion. Eleverna uppger att återkopplingen ofta är generell, exempelvis "bra jobbat", och att individuell återkoppling därför blir extra värdefull när den ges. Elever berättar att de främst får information om sin kunskapsutveckling vid utvecklingssamtal, betygstillfällen eller via den digitala plattformen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Inom denna frågeställning granskas rektorns arbete med att skapa förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete
- Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn bedriver i flera delar ett arbete som skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn och lärare samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete

Granskningen visar att rektorn främjar en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa genom att leda ett systematiskt arbete och se till att adekvata åtgärder vidtas, men behöver utveckla arbetet med att skapa

förutsättningar för samarbete mellan lärare i ämnet idrott och hälsa och mellan lärarna och elevhälsan.

Rektorn följer upp undervisningens tillgänglighet, identifierar hinder, genomför åtgärder och följer upp resultatet av insatserna. Rektorn har skapat förutsättningar för en tillgänglig lärmiljö genom att uppmärksamma ramfaktorer som påverkar elevernas trygghet och deltagande. Exempelvis har skolledningen identifierat omklädningsrum och förflyttningar till och från idrottslektioner som riskmiljöer och satt in extra personal i grupper där det finns otrygghet, konflikter eller behov av stöd. Genom gemensam kartläggning med elever och lärare har rektorn pekat ut omklädningsrummen som en miljö att utveckla. Rektorn uppger att insatserna har lett till förbättringar, framför allt på mellanstadiet. Rektorn har under det senaste året genomfört lektionsbesök i idrott och hälsa med fokus på strukturerad undervisning. Rektorn har även följt upp hur skolans forskningsbaserade arbete med beteendestöd och de gemensamma värdeorden omtanke, ansvar och respekt omsätts i undervisningen. Lärarna beskriver att rektorn tar reda på vilka hinder som finns för en tillgänglig lärmiljö och är lyhörd för deras behov. Detta gör rektorn genom samtal, lektionsbesök och kartläggning utifrån fokusområden som rektorn identifierat i det systematiska kvalitetsarbetet. De lyfter bland annat att extra personal har satts in vid behov och att schemalaggningen fungerar. Rektorn har också skapat vissa förutsättningar för samverkan mellan lärare, elevhälsa och arbetslag. Lärarna kan få stöd av elevhälsan och beskriver hur hinder för enskilda elever har undanröjts genom exempelvis alternativa examinationsformer, ökad förutsägbarhet och individuella lösningar för ökad trygghet och delaktighet. Kuratorn bidrar bland annat i arbetet med gruppprocesser, övergångar och individuella elevärenden. Även kommunens förebyggarteam har genomfört aktiviteter med elever i årskurs 8 och bidragit med perspektiv till lärarna.

Samtidigt har rektorn endast delvis skapat en organisation där lärarna i idrott och hälsa kan samarbeta för att utveckla undervisningens pedagogiska tillgänglighet. Det framgår av intervjuer med rektorn och lärarna samt av dokument som begärts in från huvudmannen att lärarna saknar schemalagd tid för ämnessamverkan. Lärarna samarbetar i stället spontant mellan lektioner och i sitt gemensamma arbetsrum. På högstadiet har lärarna själva avsatt tid för ämnessamverkan, medan lärarna på mellanstadiet uppger att de saknar sådan tid. Detta trots att rektorn förväntar sig att lärarna stämmer av sina planeringar så att undervisningen inte skiljer sig åt mellan olika lärare. Att lärarna inte har någon organiserad ämnessamverkan blir även tydlig i arbetet med friluftsliv, som lärarna beskriver som det mest utmanande området att integrera i undervisningen. Lärarna ser behov av gemensam planering, mer personal och ämnesövergripande samarbete för att skapa bättre förutsättningar för

undervisningen. Rektorn beskriver samtidigt att skolans gemensamma utvecklingsinsatser främst har fokuserat på teoretiska ämnen, vilket har medfört att ämnesspecifika utvecklingsområden inom idrott och hälsa har hamnat i bakgrunden.

Vidare framgår att stödet till lärarna inte fullt ut är inriktat på att utveckla undervisningens pedagogiska tillgänglighet. Enligt rektorn ger speciallärare och specialpedagog främst stöd kring de teoretiska delarna av ämnet. Rektorn har inte heller tydliggjort syftet med extra personalresurser vid vissa lektioner eller hur dessa ska användas för att öka undervisningens tillgänglighet. Lärare och rektor beskriver att resurserna främst används för stöd i exempelvis omklädningsrum eller för att enskilda elever ska kunna genomföra andra aktiviteter än övriga klassen. Lärare uppger att det kan finnas utmaningar i att veta hur de ska anpassa undervisningen och stödja elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Rektorn uppger att lärarna har fått kompetensutveckling på olika sätt, men att lärarna uttrycker att det finns behov av ytterligare kunskap för att få redskap att utveckla undervisningen för att möta alla elevers behov.

Lärarna deltar även i ett kommunalt nätverk för lärare i idrott och hälsa två gånger per termin, där bland annat styrning, planering, bedömning och undervisning för elever med olika funktionsnedsättningar diskuteras. Därutöver deltar lärarna årligen i nordvästra Skånes nätverk för idrottslärare.

Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Granskningen visar att rektorn tydliggör hur principen om alla elevers lika värde ska kopplas till lärarnas arbete med att göra undervisningen i ämnet idrott och hälsa tillgänglig.

Rektorn leder arbetet med att integrera en värdegrund som tydliggör att undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska vara tillgänglig för alla elever. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn har kommunicerat hur lärarna ska arbeta med tillgänglig lärmiljö, exempelvis genom att lärarna låter eleverna få öva på olika moment steg för steg och inte mätas hela tiden. Det framgår av dokument som begärts in av huvudmannen att skolan har ett pågående arbete kring ett forskningsbaserat ramverk med fokus på beteendestöd i skolan. Det arbetet är kopplat till att förankra skolans värdegrund och att allas värde är centralt i arbetet. Värdegrundsarbetet är kopplat till hela skolan och lärarna i idrott och hälsa är med i arbetet, och uppger att det finns ett inkluderande perspektiv i grunden. Rektorn har ett uttalat mål att elever ska delta i undervisningen och att skolämnet inte är det samma som föreningsidrotten. Rektorn har till exempel lyft frågan om tävlingsmoment

och hur dessa kan genomföras på ett sätt som gör att alla elever kan vara delaktiga och att det inte blir höga trösklar.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Stärk samarbetet mellan lärare och med övrig personal för att möjliggöra ett främjande och förebyggande tillgänglighetsarbete.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.² Rektorn ansvarar också för att på skolenhetsnivå kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av personal och elever.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det finns behov av ökad systematik kring tillgänglig undervisning, tydligare användning av resurspersonal samt fortsatt utveckling av inkluderande arbetssätt för elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De extra personalresursernas uppdrag, ansvar och syfte är inte tydliggjort och det finns behov av att se till att dessa insatser bidrar till elevernas lärande och delaktighet. Det finns också ett fortsatt behov av fördjupad kompetensutveckling kring hur undervisningen kan utformas för att elever med olika behov ska kunna inkluderas och delta tillsammans med övriga elever. Ett utvecklingsområde är därför att ge lärarna bättre förutsättningar att samverka kring tillgängliga arbetssätt inom ämnet idrott och hälsa. När skolans organisation och rutiner stödjer samarbete lärare emellan och med

¹ 2 kap. 9 § första stycket skollagen.

² 2 kap. 10 § första stycket skollagen.

³ 4 kap. 4 § skollagen.

elevhälsan finns möjligheter till ett främjande och förebyggande tillgänglighetsarbete som inkluderar alla elever i undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger ämneslaget bättre förutsättningar att utveckla tillgängliga arbetssätt inom just idrott och hälsa samt stärker samarbetet mellan lärare och övrig personal i syfte att utveckla den pedagogiska tillgängligheten i undervisningen. Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten har material som kan användas i utvecklingsarbetet.⁴

På Skolinspektionens vägnar

X Ewa Mölleryd

Föredragande
Signerat av: Ewa Mölleryd

X Malin Jern

Beslutsfattare
Signerat av: Malin Jern

I handläggningen av ärendet har även utredaren Malin Larsson deltagit.

⁴ [Skolans gemensamma elevhälsoarbete - Skolverket](#) (Hämtad 2026-09-25). [Att leda tillgänglighetsarbete](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (2026-09-25). [Rekommendationer om att leda tillgänglighetsarbete](#) Specialpedagogiska skolmyndigheten (Hämtad 2026-09-25).

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Vikenskolan den 1–2 september samt genomförde en digital intervju den 7 september 2026. Besöket genomfördes av utredarna Ewa Mölleryd och Malin Larsson.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Fyra lektionsobservationer
- Fyra gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Under 2027 planerar Skolinspektionen att publicera en övergripande rapport. I rapporten redovisas de samlade iakttagelserna från den tematiska kvalitetsgranskningen.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska om undervisningen i idrott och hälsa, i grundskolans årkurs 4–9, är tillgänglig för alla elever, utifrån Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
2. I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterier

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Varje frågeställning bedöms i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar och i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?

Kvalitetskriterium 1a Relationer

Det finns ett proaktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer både elever emellan och mellan elever och lärare, där respektfullhet och gemenskap är framträdande. Det innebär bland annat att läraren är lyhörd för elevernas perspektiv, bekräftar eleverna och exempelvis underlättar interaktioner mellan elever.

Kvalitetskriterium 1b Lektionsupplägg

Undervisningen är strukturerad och förutsägbar. Det innebär bland annat att läraren förmedlar information om lektionens upplägg och innehåll. Undervisningen innehåller olika aktiviteter, uppgifter på olika nivå och läraren ger stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att eleverna kan delta aktivt.

Kvalitetskriterium 1c Förhållningssätt och bemötande

Undervisningen präglas av ett utvecklande klimat så att elever vågar utmana sig själva och kan känna tilltro till sin förmåga. Undervisningen ger eleverna rika möjligheter att öva, pröva och utvecklas i sin egen takt. Undervisningen betonar lärandeprocessen och värderar utveckling högre än enbart resultat.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterium 2a Arbetsprocess

Rektorn leder ett medvetet och systematiskt arbete för att främja en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa. Rektorn ser till att adekvata åtgärder vidtas för att undanröja identifierade hinder för en tillgänglig lärmiljö. Rektorn skapar förutsättningar för att samarbete mellan lärare och övrig personal sker kontinuerligt i syfte att tillgängliggöra undervisningen i idrott och hälsa.

Kvalitetskriterium 2b Grundläggande principer

Rektorn förmedlar en grundläggande princip som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och resurs i ämnet idrott och hälsa. Målsättningen om full tillgänglighet är en levande fråga i skolan och fungerar som vägledning för ämnet idrott och hälsa i det dagliga arbetet.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁵

Enligt 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I förarbetena till bestämmelsen framgår bland annat följande. Sverige har internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna som bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. I första hand ligger ansvaret för att de mänskliga rättigheterna respekteras och tillgodoses på varje stats regering men även de statliga och kommunala förvaltningarna har ett ansvar. Detta innebär att den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Tillägget om de mänskliga rättigheterna som nämns i bestämmelsen betonar detta.⁶

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.⁷

Rektorerna beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.⁸

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller

⁵ 26 kap. 20 § skollagen.

⁶ Prop. 2009/10:165 s 221.

⁷ 2 kap. 9 § första stycket skollagen.

⁸ 2 kap. 10 § första stycket skollagen.

kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.⁹

Rektorn ansvarar också för att på skolenhetsnivå kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av personal och elever.¹⁰

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.¹¹

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.¹²

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.¹³

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas. Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.¹⁴

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön,

⁹ 3 kap. 2 § första och andra stycket skollagen.

¹⁰ 4 kap. 4 § skollagen.

¹¹ 4 kap. 9 § första stycket skollagen.

¹² 5 kap. 3 § första stycket skollagen.

¹³ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

¹⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.¹⁵

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.¹⁶

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.¹⁷

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor, i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling, tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.¹⁸

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för

¹⁵ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.

¹⁶ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

¹⁷ Lgr22, 1 En likvärdig utbildning.

¹⁸ Lgr 22 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

utveckling och lärande. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter. Läraren ska vidare organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.¹⁹

Skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö. Läraren ska vidare svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.²⁰

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn bland annat det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning. Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.²¹

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Eleverna ska genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i undervisningens aktiviteter och ge eleverna förutsättningar att kunna

¹⁹ Lgr 22, 2.2 Kunskaper.

²⁰ Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

²¹ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar.

delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. I undervisningen ska eleverna få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt få möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.²²

Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. Den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Detta betonas i 1 kap. 4 § skollagen.²³ Sådana förpliktelser finns bl.a. i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har ratificerat Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.²⁴ Enligt artikel 24 måste konventionsstaterna säkerställa att de förverkligar rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning i ett inkluderande utbildningssystem. I den allmänna kommentaren till artikel 24 anges bl. a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Vidare framgår att inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande.²⁵

²² Lgr22, 5. Kursplaner, 5.4 Idrott och hälsa. Syfte.

²³ Prop. 2009/10:165 s 221.

²⁴ Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2008:26.

²⁵ Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10. Myndigheten för delaktighet, 2017.